Examen Historico Naturale

De

Crabronibus Scandinavicis

eller

Naturhistorisk Undersökning

om

Skandinaviska Silfver- och Gullmunsteklar.

Med Vidtber. Philosoph. Facultetens Tillåtelse

och

Historiæ Naturalis Docenten

G. DAHLBOMS

præsidium

kommer denna afhandling att såsom Disputationsprof pro Exercitio offentligen för-svaras på Carolinska Academiens större Lärosal

d. 5 Juni 1839 på förmiddagen.

af

CARL JOHAN ELIS NEYCAMMER,

Philosophiæ Studiosus af Götheborgska Nationen.

LUNDÆ,

TYPIS EXCUDIT C. FR. BERLING,

UNIVERSITATIS TYPOGRAPHUS,

MDCCCXXXIX.

Grosshandlaren i Götheborg

Högädle

Herr J. A. KJELLBERG

tillegnas denna afhandling

med vördnad och tacksamhet

af

C. J. E. NEYCAMMER.

Rector Scholæ i Falkenberg

Högärevördige och Höglärde

Herr Magister E. A. WALLBERG

med tacksamhet och vördnad tillegnad

af

Dess fordne Lärjunge.

Handlanden i Götheborg

Högädle

Herr JOHAN NEYCAMMER

med vördnad och kärleksfull tacksamhet tillegnadt

af

en lydig Son.

Icke desto mindre, och under förhoppning att en gång kunna erhålla completta exemplar, ha vi ansett det lämpligt att fästa *van der Lindens* namn vid denna utmärkta Silfvermunstekel, hvilken med sina svarta och hvitbårdade sköldar liksom i sorgedrägt påminner om den förlust Hymenopterologien gjort genom denne Belgiske Naturforskares oförmodade bortgång *).

Anmärkningar. Crabro van der Lindeni har icke blott i kroppsställningen utan ock i bakryggens bildning mycken likhet med *Cr. leucostoma;* men bakryggen är ej såsom hos *leucostoma* polerad, utan tvertom, ehuru glänsande, dock utan politur och synes i en viss dager snedstrimmig; men strimmigheten är blott en synvilla förorsakad af det tilltryckta glest liggande fjun hvaraf han är öfverströdd. Den intryckta båglinien emellan ögat och hvardera punktögat är ytterst kort och nästan punktformig. Hufvudets diagonal framunder ocellerna djup. Framryggens diagonalsnitt tydligt. Mellanryggens diagonal ligger i en fördjupning och har på ömse sidor en kortare parallel linia. Nästan midtför vinglåcken i disken synes på ömse sidor en ytterst kort intryckt linia, äfvenledes parallel med diagonalen. Framfötternas sköldformighet är ungefär lika danad som hos *Crabro scutatus;* men tibialskölden är smalare och så intimt sammanfogad med tibia att man nästan skulle anse hela frambenet för en enda omvändt hjertformig sköld. Framtassens öfversta led är ock af samma skapnad som nyssnämnde sköld, men dubbelt mindre och brunsvart med hvit halfgenomskinlig kant; de 3 efterföljande lederna äro omvändt triangelformiga och svarta med hvita kanter samt 4—5 gånger kortare än den 1:sta; terminalleden mörkbrun och lika lång som de 3 föregåendes längd sammanräknad.

b) ***Honans*** öfre analfjäll åtminstone nedtill intryckt eller uthålkadt till en mer eller mindre spetsvinklig, stundom blank, alltid föga punkterad, sällan alldeles opunkterad ränna, i kanten glest fransad af fina hårfjun.

Hannens öfre analfjäll halfmånformigt, kullrigt, fjunigt, obetydligt punkteradt.

Feminæ valvula analis superior saltem inferne impressa vel excavata in canalem plus minus acutangulam, interdum politam, sæpissime parum punctatam, raro lævissimam, ad marginem exteriorem pubescentia tenui parce fimbriatam.

Maris valvula alalis superior subsemilunata, convexa, pubescens, leviter punctata.

---

*) *Van der Linden* dog i Brüssel sedan hans *Observations sur les Hymenopt.* blifvit utgifne.

1. Underlifvet nästan petioleradt, alltid svart. Antenner och fötter enkla hos båda könen. Radialfältets bihang öppet, $\frac{1}{2}$ kortare än radialfältet, mot ändan småningom afsmalnadt: cubitalådran, som upphör ett litet stycke från vingspetsen, har i ändan en obetydlig och med radius parallel krökning.

Abdomen subpetiolatum, omnibus nigrum. Antennæ et pedes utriusque sexus simplices. Cellulæ radialis appendicula aperta, cell. radiali $\frac{1}{2}$ brevior, versus apicem sensim angustata: vena cubitali ab alæ apice paullo remota, apice parum curva radioque parallela.

N:o 7. ***Kolsvarta Silfvermunstekeln.*** ***Crabro carbonarius*** nob. sp. ign. ♂♀.

Robust, 1 $\frac{3}{4}$—2 linier lång, hufvud- och bröstsidorna samt öfverläppen silfverhåriga, glänsande kolsvart: antennernas vridare och skaftets båda ändar brungula; vingarne smutsigt vattenklara, iriserade, från och med disken till spetsen rökiga, ådrorna bruna; hufvud och thorax glest och fint punkterade, bakryggens diagonal och basalsöm samt fältens gränselinier kedjelikt naggade, hjertareans hemisferer små och sammanträngde, sidofälten tvärskrynkliga; underlifvet ovalt elliptiskt $\frac{1}{3}$ längre än thorax, beströdd med ytterst fint gulbrunt fjun, segmenternas yttersta spetskanter blanka och brungulaktigt genomskinliga.

Hannen smärtare, 1 $\frac{3}{4}$ linia lång; tibiernas sporrar, mellantassarnes bas och framtassarnes hela andra led jemte ändan af den första gulhvita. 1:sta framtassleden platt och utvidgad liksom hos *Cr. albilabris*. Bakryggens skrynklighet nästan cancellerad. Buken något platt utan punkthår.

Honan grofvare, ungefär 2 lininier lång; sporrarne, tibiernas och de bakre tassledernas ändar rödbrunaktiga. Baktibierna nästan klubbformiga och starkt rödbrun taggiga. Hjertareans hemisferer blanka polerade och blott i en viss dager ytterst fint snedt långstrimmiga, sidofälten tvärskrynkliga, utåt vid bröstets finstrimmiga sidor begränsade af dubbla kedjesömmar. Buken kullrig med en gles tvärrad långa punkthår framför spetskanten af hvarje segment. Öfre analfjället nästan plogformigt.

Robustus, 1 $\frac{3}{4}$—2 lin. longus, lateribus capitis plurisque argenteo-sericeis, nitidus carbonarius ore argenteo: antennarum torulo et scapi utroque termino lutescentibus; alis sordide aqueis, irideis, disco in apicem fumatis, venis brunneis; capite thoraceque parce subtiliter punctulatis; metanoti diagonali et sutura basali limi-

tibusque areolarum catenulato-crenatis, areolæ cordatæ hemisferiis parvis contractis, areolis lateralibus transverserugulosis; abdomine ovali-elliptico, $\frac{1}{3}$ thorace longiore, pube tenuissima lutescente adsperso, segmentorum summis marginibus apicalibus brunneo-subscariosis.

Mas femina angustior, 1 $\frac{3}{4}$ lin. longus: calcaribus, tarsorum intermediorum basi et anticorum articulis 2:do toto 1:moque apice flavoalbis; hoc veluti Cr. albilabris planiusculo dilatato. Metanotum subcancellatum. Venter planiusculus nec punctato-pilosus.

Femina mare robustior, 2 lin. longa: calcaribus, apicibus tibiarum et articulorum tarsorum posteriorum rufobrunneis. Tibiæ posticæ subclavatæ fortiter spinosæ: spinis subferrugineis. Areola cordata hemisferiis politis nec nisi ad certum situm luminis subtilissime oblique longitudinali-striolatis; areolis lateralibus transverse rugulosis ad pleuras subtiliter longitudinali-striolatis duplicato-catenulatis. Venter convexiusculus ante marginem segmentorum apicalem parce punctato pilosus, pilis longiusculis ad singulum quemque marginem in seriem dispositis. Valvula analis superior sub-vomeriformis.

Vistelse. De honindivider som vi af denna art äga i vår samling äro alla från S. Lappmarken, der vi fångade dem d. 28 Juli 1832 på blommor vid Borgsjö Nybygge i Åsele Lappmark och d. 17 Augusti s. å. vid Lycksele Lappmarks Prestegård. Från Finland är honan skickad af Professor Sahlberg. Framlidne Professor *Fallén* har funnit henne i Skåne vid Kiviks Esperöd. *Hannen* är en enda gång tagen i Östergöthland. *Anmärkningar. Van der Linden* har i sina Observationes 2. 60. 3. beskrifvit en *Crabro* ♀. under namn af *podagricus*, hvilken helt säkert måtte vara affin med vår *carbonarius* i anseende till skulpturen på thorax; men beskrifningen öfver färgen hos *podagricus* visar tillräckligt att de båda äro distincta species, ehuru *van der Linden* icke omnämnt öfre analfjällets konstruktion. Eget är att vår *carbonarius* står i Professor *Falléns* efterlemnade samling under namn af *podagricus.*

Honan till *Crabro carbonarins* har hufvudet alldeles så formadt som *Van der Linden* anmärker om sin *podagricus*, ty sedt ofvanifrån bildar det en fyrkant med afrundade hörn. Punktögonen bruna sammanställde till en liksidig triangel. Emellan ögat och yttre punktögat en liten bågformig grop å ömse sidor. Diagonalen tydlig. Munskölden silfverhårig med afrundad spetskant. Mandiblerna svarta med beckröda spetsar. Framryggens diagonalsnitt temligen djupt. Mellanryggens diagonallinia ligger i en fördjupning åtföljd af 2 med honom lika

långa paralleler; i disken midtför vinglåcken synes på ömse sidor, men blott i en viss dager 2 små intryckta linier som äfven ha diagonalens riktning. På bakskutellen och den stora platta skutellen är diagonalen antydd. Underlifvet blankt och poleradt, ungefär $\frac{1}{3}$ längre än thorax. Öfre analfjället nästan plogformigt, emedan dess öfre kullriga del nedskjuter som en kegelformig kil (liksom tungan på en plogbill) i den nedre, hvilken formerar en blank ränna med punkterad botten och rödbrun trubbig spets. *Hannen* afviker från *honan* endast i de omständigheter som artmärket upptager; hans underlif är ock något längre; öfre analfjället lika danadt som hos *Crabro albilabris* ♂.

N:o 8. *Linnés Silfvermunsteckel. Sphex leucostoma* Linné. ♂♀.

Robust, 2—3 linier lång, gråhvitt fjunig, bröstets och öfverläppens fjun silfverglänsande; kolsvart; vingarne smutsigt vattenklara, iriserande, från och med disken till spetsen rökiga, ådrorna bruna; hufvud och thorax fint punkterade; bakryggen blank och polerad: diagonalen uptill, emellan hjertareans hemisferer, naggad; underlifvet aflångt äggformigt något längre än thorax, beströdt med ytterst fint rödbrunaktigt fjun, segmenternes spetskanter brungulaktigt genomskinliga.

Hannen smärtare och kortare än honan med en väldig tagg på hvar sida om munsköldens köländа. Tassarne svartbruna, ledernas bas och sporrarne gulröda. Buken mot anus något platt och opunkterad. Analfjällen vanliga.

Honan grofvare och större än hannen, med otandad munsköld. Benens taggar och sporrar gulröda eller rödbruna; de främre tassarne svarta med rödbruna ledspetsar; baktassarne rödbruna med svarta ledspetsar. Buken kullrig, punkthårig framför segmenternas spetskanter. Öfre analfjället formerar en blank, något platt, i botten glest punkterad ränna, basen obetydligt kullrig, spetsen brun och trubbig. Undre analfjället halfkoniskt med obetydligt nedböjd ända.

Robustus, 2—3 lin. longus, griseo-albido pubescens, pleuris labroque argenteo sericeis, nitidus carbonarius; alis sordide aqueis, irideis, disco in apicem fumatis, venis totis brunneis; capite thoraceque punctulatis; metanoto polito: diagonali superne, inter areolæ cordatæ hemisferia, crenata; abdomine ovali thorace paullo longiore, pube tenuissima rufobrunnescente adsperso, marginibus segmentorum apicalibus brunneo-subscariosis.